

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om auktoriserade translatorer

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det utfärdas en lag om auktoriserade translatorer, som skall ersätta den nuvarande lagen om auktoriserade translatorer från 1989. Det föreslås att den nuvarande övre åldersgränsen 70 år för rätten att vara verksam som auktoriserad translator slopas och att auktorisationen av translatorer blir tidsbegränsad. Samtidigt skall benämningen på finska ändras från "virallinen kääntäjä" till "auktoisoitu kääntäjä". På svenska kvarstår benämningen "auktoriserad translator" språkligt oförändrad.

Det föreslås att verkställandet av systemet för auktoriserade translatorer reformeras så att examensverksamheten placeras vid Utbildningsstyrelsen och examensnämnden för auktoriserade translatorer flyttas från forskningscentralen för de inhemska språken till Utbildningsstyrelsen. Även examensfordringarna för auktoriserade translatorer skall revideras.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2008.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1 NULÄGE	3
1.1 Lagstiftning och praxis.....	3
Rätt att vara verksam som auktoriserad translator	3
Translatorsexamensnämnden	4
Examina för auktoriserade translatorer	5
1.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU	5
Allmänt.....	5
Sverige.....	6
Danmark	6
Modellen i delstaten Sachsen	7
Europeiska unionen	7
1.3 Bedömning av nuläget.....	8
2 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	9
2.1 Mål	9
2.2 Alternativa sätt att organisera systemet.....	9
2.3 De viktigaste förslagen.....	10
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER.....	10
3.1 Ekonomiska konsekvenser	10
3.2 Konsekvenser för myndigheterna.....	11
3.3 Samhälleliga konsekvenser	11
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN.....	11
4.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	11
4.2 Remissyttranden och hur de har beaktats	12
DETALJMOTIVERING	13
1 Lagförslag.....	13
1 kap. Tillämpningsområde	13
2 kap. Auktorisation av translatorer samt laggilla översättningar	13
3 kap. Examen för auktoriserade translatorer	14
4 kap. Verkställandet av examenssystemet för auktoriserade translatorer	15
5 kap. Särskilda bestämmelser.....	17
6 kap. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	19
2 Närmare bestämmelser och föreskrifter	20
3 Ikraftträdande	20
LAGFÖRSLAG	21
Lag om auktoriserade translatorer.....	21

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

Rätt att vara verksam som auktoriserad translator

En auktoriserad translator är en translator som har rätt att göra offentligt tillförlitliga översättningar. Bestämmelser om auktoriserade translatorer finns i lagen om auktoriserade translatorer (1148/1988) och i förordningen med samma namn (626/1989). Enligt 5 § i lagen om auktoriserade translatorer skall en översättning som utförts av en auktoriserad translator anses som laggill, om den inte visas vara felaktig.

Enligt lagens 2 § kan som auktoriserad translator godkännas en person som har uppnått myndighetsåldern och inte har förklarats omyndig och som är känd för tillförlitlighet och har hemkommun i Finland enligt lagen om hemkommun (201/1994) eller som är stadigvarande bosatt i en medlemsstat i Europeiska unionen eller i någon annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Som auktoriserad translator kan dock inte godkännas den som har fyllt 70 år. En ytterligare förutsättning för att bli godkänd som auktoriserad translator är att personen i fråga har avlagt en translatorsexamen som anordnas av translatorsexamensnämnden.

Benämningen auktoriserad translator får enligt 1 § i lagen om auktoriserade translatorer endast användas av den som har fått rätt att vara verksam som auktoriserad translator. Rätt att vara verksam som auktoriserad translator beviljas av translatorsexamensnämnden på ansökan. Rätten beviljas den som uppfyller villkoren i lagens 2 §. Innan en sökande beviljas rätt att vara verksam som auktoriserad translator skall han eller hon till examensnämnden lämna in en skriftlig translatorsförsäkran.

Translatorsexamensnämnden ger ett intyg över rätten att vara verksam som auktoriserad

translator. Enligt lagens 3 § skall det av intyget framgå det språk från och det språk till vilket personen har rätt att utföra översättningar i egenskap av auktoriserad translator. Rätten gäller endast det språkpar och den språkriktning för vilka den har beviljats. En person kan beviljas rätt i flera olika språkpar, men examen måste avläggas och rätt sökas separat för varje språkpar och varje språkriktning.

Enligt lagens 4 § gäller rätten att vara verksam som auktoriserad translator till utgången av det kalenderår under vilket translatorn fyller 70 år. Translatorsexamensnämnden kan dock bevilja en auktoriserad translator rätt att alltså vara verksam som auktoriserad translator efter det kalenderår under vilket han eller hon har fyllt 70 år. Rätten beviljas härvid för högst fem år i sänder. Förlängd rätt kan beviljas om sökanden uppfyller de villkor som nämns i 2 § 1 mom., med undantag för ålderskravet och att han eller hon har avlagt sådan examen för auktoriserade translatorer som avser denna tidsbestämda rätt.

Translatorsexamensnämnden kan enligt lagens 7 § 2 mom. återkalla en auktoriserad translators rätt att vara verksam som auktoriserad translator om han eller hon inte uppfyller de villkor som nämns i lagen eller om han eller hon på något annat sätt har visat sig vara uppenbart olämplig för uppgiften. Translatorsexamensnämnden skall låta kungöra i officiella tidningen om att rätten återkallats. Ett beslut av translatorsexamensnämnden, som gäller rätten att vara verksam som auktoriserad translator eller genom vilket rätten har återkallats, får enligt lagens 9 § överklagas hos förvaltningsdomstolen.

Rätten att vara verksam som auktoriserad translator är nationell, dvs. den gäller enbart i Finland. Motsvarande rätt som förvärvats utomlands medför inte rätt att vara verksam som auktoriserad translator i Finland. I Finland är det inte heller möjligt att bevilja en person rätt att vara verksam som auktoriserad translator på den grund att personen i fråga

har förvärvat motsvarande rätt i någon annan stat.

Lagen av den 1 augusti 1989 om auktoriserade translatorer ersatte den tidigare lagen om edsvurna translatorer (191/1967). I systemet för edsvurna translatorer verkställdes språkexamen av examensnämnder för edsvurna translatorer. Nämnderna tillsattes av undervisningsministeriet. Ed eller motsvarande försäkran avgavs i underrätterna och rätten att vara verksam som edsvuren translator beviljades av justitieministeriet. Enligt 13 § 2 mom. i lagen om auktoriserade translatorer får de som när lagen om auktoriserade translatorer träder i kraft har rätt att vara verksamma som edsvuren translator, utan att avlägga examen och avge försäkran, på ansökan rätt att vara verksamma som auktoriserade translatorer, om de uppfyller villkoren för auktoriserade translatorer. Rätten att vara verksam som auktoriserad translator som beviljas en edsvuren translator gäller utan övre åldersgräns.

Antalet översättare med rätt att vara verksam som auktoriserad translator uppgår till ca 2 900 i totalt 87 språkpar. I ett språkpar är det ena språket alltid finska, svenska eller samiska. De vanligaste andra språken är engelska, tyska, ryska och franska.

Translatorsexamensnämnden

Systemet för auktoriserade translatorer sköts av translatorsexamensnämnden, som finns i samband med forskningscentralen för de inhemska språken. Examensnämnden lyder under undervisningsministeriet. Den ordnar och godkänner examina för auktoriserade translatorer, beviljar och återkallar rätten att vara verksam som auktoriserad translator, utövar tillsyn över de auktoriserade translatorernas verksamhet och för en förteckning över de auktoriserade translatorerna.

Enligt 1 § i förordningen om auktoriserade translatorer förordnar undervisningsministeriet ordföranden, vice ordföranden och sju andra medlemmar i translatorsexamensnämnden. För var och en av dem förordnas en personlig suppleant. Sekreterare i examensnämnden är en tjänsteman vid forskningscentralen som denna har förordnat till

uppgiften. Translatorsexamensnämndens mandatperiod är högst fem år. Mandatperioden för den nuvarande av undervisningsministeriet tillsatta translatorsexamensnämnden utgår den 31 juli 2007. Undervisningsministeriet har för avsikt att förlänga examensnämndens mandatperiod till utgången av 2007.

Enligt 1 § i förordningen om auktoriserade translatorer skall sakkunskap i finska, svenska, engelska, franska, ryska, spanska och tyska språken samt i översättningsfrågor vara representerad i nämnden. De medlemmar som representerar dessa språk skall vara högskolelärare i respektive språk, yrkesverksamma translatorer eller andra för uppgiften lämpliga personer som behärskar språket. Varje suppleant skall ha nämnda behörighet i samma språk som den vars suppleant han är. En av medlemmarna i nämnden och hans eller hennes personliga suppleant skall ha avlagt juris kandidatexamen.

Undervisningsministeriet förordnar ett behövt antal permanenta adjungerade medlemmar i nämnden för nämndens mandattid. Permanenta adjungerade medlemmar förordnas för sådana språk som inte är representerade i nämnden men i vilka examina avläggs ofta. En permanent adjungerad medlem skall dock alltid förordnas för samiska.

Nämnden kan utöver permanenta adjungerade medlemmar vid behov anta tillfälliga adjungerade medlemmar för någon viss uppgift. En tillfällig adjungerad medlem skall dock antas för behandling av rättelseyrkanden samt då examen anordnas i ett språk som inte är representerat i nämnden och för vilket inte heller någon permanent adjungerad medlem har förordnats.

Translatorsexamensnämnden kan anlita sakkunniga för utarbetande och bedömning av prov. Enligt 13 § i undervisningsministeriets beslut om prov för auktoriserade translatorer (306/1990) utser nämnden för sin mandattid sakkunniga för de språk som är permanent representerade i nämnden. En sakkunnig kan vara en person som behärskar ifrågavarande examensspråk som en infödd eller på därmed jämförbart sätt eller som är sakkunnig på ett visst område.

Examina för auktoriserade translatorer

Examen för auktoriserade translatorer omfattar två uppgifter: den ena skall utvisa allmänspråklig förmåga, och den andra språkkunskap på ett ämnesområde som examinandens själv har valt. Nämnden beslutar om de ämnesområdena mellan vilka val kan ske. Ämnesområdena har varit juridik och förvaltning, handel och ekonomi, medicin och biologi samt teknik och industri. I intyget över rätt att vara verksam som auktoriserad translator nämns inte vilket ämnesområde examinandens valt i provet. Valet av ämnesområde begränsar inte heller den behörighet som rätten att vara verksam som auktoriserad translator medför.

Examen, som varar tre timmar, avläggs i form av översättning från ett språk till ett annat. Av dessa språk skall det ena vara finska, svenska eller samiska. Enligt 6 § i undervisningsministeriets beslut om prov för auktoriserade translatorer undersöks genom proven examinandens förmåga att översätta. Översättningsförmågan omfattar såväl förmåga att förstå källspråket som att felfritt använda målspråket. Provuppgifterna, som är skriftliga originaltexter, fastställs av translatorsexamensnämnden. Skriftliga hjälpmedel kan användas vid examen.

Examina för auktoriserade translatorer ordnas enligt 5 § i förordningen om auktoriserade translatorer minst en gång om året vid de tidpunkter som translatorsexamensnämnden fastställer. Om examenstillfällena skall annonseras i Officiella tidningen och, enligt nämndens prövning, även i andra tidningar. Vid varje examenstillfälle kan endast en examen avläggas. Examina skall ordnas i olika delar av landet på de orter som nämnden bestämmer. I praktiken har examenstillfällena ordnats två gånger per år i Helsingfors och på orter som ger översättarutbildning samt i Mariehamn på Åland.

Fram till utgången av 2005 hade 32 examenstillfällen ordnats. I början av 1990-talet deltog 200—300 examinander per gång. Sedan 1997 har antalet examinander legat under 200.

Enligt 7 § i förordningen om auktoriserade translatorer godkänns examen av examensnämnden. Godkännande förutsätter att båda

uppgifterna har fullgjorts på ett sätt som kan godkännas vid samma provtillfälle. Översättningarna skall vara språkligt korrekta och till sitt innehåll noggrant motsvara den text som skall översättas.

Enligt 16 § i förordningen om auktoriserade translatorer skall den medlem, suppleant eller adjungerade medlem som företräder respektive språk vara närvarande när examen för auktoriserade translatorer godkänns. Examensprestationerna granskas och bedöms preliminärt av minst två personer, vilka vardera skall vara medlem, suppleant, adjungerade medlem eller sakkunnig i translatorsexamensnämnden.

I utarbetandet och bedömningen av provuppgifterna deltar ca 70 medlemmar, adjungerade medlemmar eller sakkunniga per examen.

Enligt 9 § 2 mom. i lagen om auktoriserade translatorer får ändring i bedömningen av en examen som nämnden anordnat inte sökas genom besvär. Däremot har den som har blivit underkänd i en examen som anordnats av nämnden rätt att yrka rättelse hos denna. Enligt 18 § i förordningen om auktoriserade translatorer skall rättelseyrkande tillställas examensnämnden inom trettio dagar från den dag då den som blivit underkänd i examen fick del av beslutet. Translatorsexamensnämnden hade fram till utgången av mars 2005 mottagit sammanlagt 172 rättelseyrkanden. Av dem har 18, dvs. 10,5 procent godkänts.

Sammanlagt 6 079 examinander har deltagit i examina för auktoriserade translatorer. Av dem har 1 268 godkänts. Godkännandeprocenten har i genomsnitt varit 21,7 procent.

1.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU

Allmänt

I det följande granskas systemen för auktoriserade translatorer i Sverige, Danmark och delstatens Sachsen. Sverige och Danmark har tagits med i granskningen eftersom systemen för auktoriserade translatorer i dessa länder har utvecklats längre än systemet i Finland och de behov som gäller auktoriserade trans-

latorer i många avseenden motsvarar situationen hos oss. Modellen i delstaten Sachsen har tagits med eftersom den utgör ett modernt och långt utvecklat mellaneuropeiskt system.

Sverige

I Sverige föreskrivs om auktoriserade translatorer i en förordning om auktorisation av tolkar och översättare. Enligt den fattar Kammarkollegiet beslut om auktorisation av översättare. Kammarkollegiet ordnar också översättningsprov, för en förteckning över översättare och utövar tillsyn över auktoriserade översättares verksamhet.

Auktorisation kan beviljas en myndig person som har fyllt 18 år och inte har förvaltare, som är bosatt i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som är känd för redbarhet och även i övrigt är lämplig som översättare. Vidare förutsätts att personen har fullgjort ett skriftligt översättningsprov som Kammarkollegiet ordnar.

Det översättningsprov som Kammarkollegiet ordnar består av tre texter; en juridisk text, en ekonomisk text, och en allmän text. Översättningen görs antingen från svenska till ett annat språk eller från ett annat språk till svenska. Samtliga tre texter skall godkännas i samma provomgång. Examinanderna har åtta timmar på sig att skriva provet.

En auktorisation gäller för viss tid, i regel för en tid av fem år. Därefter kan den förnyas på ansökan. Efter att auktorisation beviljats har översättaren rätt att använda beteckningen auktoriserad translator och en stämpel med texten "Av Kammarkollegiet auktoriserad translator". Antalet auktoriserade translatorer uppgår till 442.

Auktoriserade translatorer skall samvetsgrant utföra de uppdrag som anförtros dem och i allt iakttä god translatorssed. Auktoriserade translatorer skall avböja att utföra ett uppdrag om det finns särskilda omständigheter som kan rubba förtroendet för deras opartiskhet eller självständighet.

Kammarkollegiet kan upphäva auktorisationen för en auktoriserad translator eller meddela honom eller henne en varning. Auktorisationen upphävs om en translator uppsät-

ligen gör orätt i sin verksamhet eller på något annat sätt förfar oredligt. Är omständigheterna mildrande ges en varning. Auktorisationen upphävs också för en translator som inte längre är bosatt i Sverige eller i en annan EES-stat eller har fått förvaltare. Auktoriserade translatorer är skyldiga att anmäla ändrade förhållanden till Kammarkollegiet.

Danmark

I Danmark föreskrivs om auktorisation av översättare i en lag om översättare och tolkar. Enligt den beslutar näringsstyrelsen (erhvervs- og selskabsstyrelsen) om auktorisation av översättare. Styrelsen ordnar också översättningsprov och utövar tillsyn över translatorernas verksamhet. I skötseln av uppgifterna bistås den av en translatorskommission.

Auktorisation kan beviljas en person som har fyllt 25 år och som inte förklarats ommyndig och som har samma rättigheter som en infödd dansk. Därtill förutsätts att personen är bosatt i Danmark och att hon godkänts i ett särskilt översättningsprov. Näringsstyrelsen kan bevilja undantag från villkoren och vid behov antingen begränsa auktorisationen eller ställa villkor för den.

Den som har beviljats auktorisation kan använda beteckningen translator. När auktorisationen beviljas skall översättaren avge en försäkran om att han eller hon med omsorg skall sköta de uppdrag som anförtros honom eller henne och samvetsgrant uppfylla sina plikter som översättare. Enligt lagen är en auktoriserad translator skyldig att utföra sina uppdrag omsorgsfullt och snabbt.

Auktorisationen kan upphävas om översättaren i sitt värv betett sig klandervärt eller inte fullgör sina uppgifter på ett ansvarsfullt sätt. Auktorisationen upphör när översättaren avlider eller inte längre uppfyller villkoren för beviljande av auktorisation.

Näringsstyrelsen kan meddela närmare föreskrifter om översättningsprovet för översättare (krav, anmälan, omfattning och bedömning). I andra språk än engelska, franska, spanska och tyska kan styrelsen låta ett särskilt utskott ordna översättningsprovet.

Översättare skall meddela näringsstyrelsen innan de grundar en byrå. Näringsstyrelsen

kan fastställa närmare bestämmelse om översättarens näringsverksamhet.

Modellen i delstaten Sachsen

I delstaten Sachsen beslutar dess undervisnings- och kulturministerium samt justitieministerium om auktorisationen av översättare. Auktorisation kan beviljas en myndig person som inte har förklarats omyndig och som är bosatt i delstaten Sachsen. En förutsättning för auktorisation är dessutom att personen är tillförlitlig och att hon har klarat en examen som ordnas av en examensnämnd. Examen för översättare ordnas av en examensnämnd som är verksam i samband med det regionala utbildningsverket i Leipzig.

Den examen för översättare som examensnämnden ordnar är till sin natur en specialiseringsexamen. Den som godkänts i examen anses ha visat sin lämplighet att professionellt förmedla skriftliga meddelanden för rättsväsendets och myndigheters syften. Examensspråk kan vara alla moderna språk för vilka det finns en tentator. Tyska skall vara antingen källspråk eller målspråk. Examen skall avläggas åtminstone i tyska, ett annat språk och inom ett specialområde. De specialområdena texterna handlar om är näringsliv, juridik, teknik, naturvetenskaper, humanistiska vetenskaper och samhällsvetenskaper. Provet består av sammanlagt tio delar och examinanden har ca tio timmar på sig att skriva provet.

En översättare som beviljats auktorisation har rätt att offentligt använda beteckningen auktoriserad translator och allmänt beteckningen edsvuren translator. Översättaren ges ett intyg av examensnämnden och ett tillståndsbevis av den regionala domstolen. En auktoriserad translator är skyldig att använda en stämpel. Beslut om formen och texten på stämpeln fattas av justitieministeriet i Sachsen.

När auktorisationen beviljas skall översättaren vid en regional domstol under ed försäkra att han eller hon kommer att utföra översättningar samvetsgrant och efter bästa förmåga och uppfylla de skyldigheter som åligger en offentligt auktoriserad translator. En auktoriserad translator är skyldig att utfö-

ra uppgifterna samvetsgrant och opartiskt, omsorgsfullt förvara de handlingar som anförtrotts honom eller henne och hemlighålla såväl deras innehåll som andra omständigheter som kommit till hans eller hennes kännedom i samband med uppdraget samt ta emot översättningsuppdrag av de rättsinstanser och myndigheter i vars förteckningar translatorn ingår. Den regionala domstolen följer att skyldigheterna uppfylls.

Den offentliga auktorisationen upphör när översättaren avlider, när hans eller hennes hemort eller plats för näringsidkande inte längre finns i delstaten Sachsen eller när han eller hon avstår från sina rättigheter. Auktorisationen kan också återkallas om översättaren upprepade gånger presterat felaktiga eller bristfälliga översättningar eller handlat i strid med yrkesplikerna eller på annat sätt visat sig vara olämplig för uppgiften som offentligt auktoriserad translator. Om auktorisationen återkallas skall översättaren återlämna sitt tillståndsbevis till den regionala domstolen.

En offentligt auktoriserad translator skall meddela den regionala domstolen ändringar som gäller hemorten eller platsen för näringsidkande, eventuella straffdomar samt konkurs eller likvidation.

Den regionala domstolen för register över offentligt auktoriserade translatorer. Förteckningen ges ut av justitieministeriet i Sachsen. I delstaten Sachsen, med 4,4 miljoner invånare, finns det sammanlagt 300 auktoriserade translatorer.

Europeiska unionen

Inom Europeiska unionen har man inte antagit någon lagstiftning om auktoriserade translatorer. Någon gemenskapslagstiftning i frågan är inte heller aktuell. Europeiska kommissionen har visserligen finansierat olika slags utredningar i frågan (Grotius-projekten 98/GR/1312 och 2001/GRP/915), som har använts i grönboken om rättssäkerhetsgarantier för misstänkta och tilltalade i brottmål i Europeiska unionen (KOM(2003) 75).

1.3 Bedömning av nuläget

Systemet för auktoriserade translatorer har gällt i sin nuvarande form sedan 1989. Systemet har fungerat förhållandevis väl. Inte minst det tilltagande internationella dokumentflödet och invandringen har dock gett anledning att revidera lagstiftningen.

Behovet av officiella översättningar i invandrarspråk har vuxit. Tillgången på auktoriserade translatorer har dock visat sig vara ett problem i dessa språkgrupper. Så är fallet trots att examen för auktoriserade translatorer kan avläggas oberoende av tidigare utbildning. För närvarande finns det auktoriserade translatorer i sammanlagt 13 av de största invandrarspråken. När det gäller somaliska, kinesiska, serbokroatiska och kroatiska finns det dock bara en auktoriserad translator med rätt att utföra översättningar från finska till respektive språk. I fråga om albaniska, vietnamesiska, kurdiska och thailändska saknas auktoriserade translatorer helt. När ingen auktoriserad translator finns att tillgå har man i praktiken fått ty sig till inofficiella översättningar, vars riktighet har styrkts av en kontakttolk. Förfarandet är inofficiellt, men myndigheterna har godkänt översättningar som gjorts på detta sätt. Praxis kan inte anses tillfredsställande.

Gällande förfarande, enligt vilket en person som har fyllt 70 år inte kan godkännas som auktoriserad translator, kan inte anses ändamålsenligt i dagens läge. Det finns inga tillförlitliga bevis på att yrkesskickligheten hos en auktoriserad translator försämras vid uppnådd 70 års ålder. Detta missförhållande har också riksdagens kulturutskott påtalat i ett betänkande år 2001 (KuUB 2/2001 rd).

Enligt gällande lag utövar translatorsexamensnämnden tillsyn över de auktoriserade translatorernas verksamhet. Tillsynen har i huvudsak skett på basis av klagomål som inlämnats till examensnämnden. Klagomålen över de auktoriserade translatorernas verksamhet är få till antalet och har inte lett till återkallande av rätten att vara verksam som auktoriserad translator. Också den förteckning över auktoriserade translatorer som examensnämnden för har fungerat som ett redskap vid tillsynen över verksamheten. Det har dock funnits problem med att upprätthå-

la förteckningen. Den innehåller inte uppdaterade uppgifter för alla auktoriserade translatorers del. Riksdagen har också i sitt svar (RSv 28/2001 rd) efterlyst åtgärder för att effektivisera övervakningen av auktoriserade translatorers verksamhet.

Ett missförhållande gäller den organisatoriska placeringen av translatorsexamensnämnden och nämndens sammansättning. Praxis har visat att examensnämndens verksamhet inte passar in i den verksamhet som bedrivs vid forskningscentralen för de inhemska språken. I sin nuvarande omgivning har examensnämnden inte haft tillgång till tillräckliga stödåtgärder för att utveckla examensverksamheten och verksamheten i övrigt. Ett missförhållande när det gäller examensnämndens nuvarande sammansättning har ansetts vara att det saknas företrädare för de kunder som är i behov av officiella översättningar.

En brist i examen för auktoriserade translatorer har ansetts vara att den inte mäter den yrkesskicklighet som krävs för att arbeta som auktoriserad translator. Examen handlar primärt om att bedöma översättarens språkkunskaper och innehåller inga andra delområden som visar översättarens yrkesskicklighet. I de texter som översätts i provet saknas sådana text- och dokumenttyper, såsom betyg, handelsregisterutdrag och bolagsordningar, som auktoriserade translatorer stöter på i sitt praktiska arbete. En auktoriserad translator skall utöver översättningsförmåga och språkkunskaper ha ingående kännedom särskilt om det juridiska ansvar en auktoriserad translator har, specialfrågor som gäller officiella översättningar och yrkesetiken för auktoriserade translatorer.

Slutligen har vissa praktiska arrangemang vid verkställandet av examen för auktoriserade translatorer visat sig oändamålsenliga. Den tid som reserverats för att skriva examensprovet har ansetts vara alltför kort. Man har också ansett att examinanden i stället för skriftliga hjälpmedel borde ha möjlighet att använda dator, elektroniska ordböcker och Internet.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

2.1 Mål

Det viktigaste syftet med reformen är att säkerställa tillgången på högklassiga officiella översättningar i de officiella språken inom Europeiska unionen, i invandrar språken och de viktigaste utomeuropeiska språken. Reformens syften hänför sig till de auktoriserade translatorernas yrkeskompetens, tillsynen över de auktoriserade translatorernas verksamhet och förvaltningen av systemet för auktoriserade translatorer.

För att de auktoriserade translatorernas yrkeskompetens skall kunna säkerställas måste examen reformeras. Yrkeskompetensen inbegriper förutom översättningsförmåga också att den auktoriserade translatorn inser sitt juridiska ansvar och är förtrogen med de specialfrågor som gäller officiella översättningar. I examen för auktoriserade translatorer behövs således förutom de delar som utvisar själva översättningsförmågan också en del som mäter kännedom om de bestämmelser som gäller arbetet som auktoriserad translator och om praxis för yrkesutövningen.

En effektivare tillsyn över de auktoriserade translatorernas verksamhet och rättigheter skulle göra det möjligt att upprätthålla uppdaterade uppgifter om auktoriserade translatorer. Syftet med effektiviseringen är också att på förhand förhindra eventuellt missbruk. Exempel på missbruk är att en person intygar en översättnings riktighet trots att personen i fråga saknar rätt att vara verksam som auktoriserad translator.

För att förvaltningen av systemet för auktoriserade translatorer skall kunna revideras och effektiviseras måste systemet vara placerat i en verksamhetsmiljö där examina för auktoriserade translatorer utgör en del av en större helhet med examina för arbetslivet. Det måste också finnas tillräckliga resurser för verkställandet, uppföljningen och utvecklingen av examina och för informationen om dem. De arrangemang som gäller beviljande av rätt att vara verksam som auktoriserad translator, förande av förteckningen och tillhandahållande av informationstjänster bör organiseras så att de fyller behoven och kra-

ven hos dem som deltar i examenstillfället, hos dem som söker och som beviljats rätt att vara verksamma som auktoriserade translatorer samt hos dem som använder dessa tjänster.

Avsikten är att bedöma hur reformen utfallit och hur väl målen uppfyllts fem år efter det att den föreslagna lagen trätt i kraft.

2.2 Alternativa sätt att organisera systemet

Systemet för auktoriserade translatorer kunde genomföras och förvaltningen reformeras på tre alternativa sätt: som en del av den yrkesinriktade tilläggsutbildningen och systemet med fristående examina, som en del av systemet med allmänna språkexamina eller enligt systemet med språkexamina för statsförvaltningen.

En lösning som en del av systemet med fristående examina skulle garantera ett fristående prov som säkerställer kompetens, tillgång till den yrkesinriktade tilläggsutbildningens resurser samt en examenskommission på trepartsbasis som svarar för verkställandet och utvecklandet av systemet. Systemet med fristående examina skulle dock inte vara en ändamålsenlig verksamhetsmiljö för att ordna verksamhet i förhållandevis liten skala. De uppgifter som handlar om att bevilja någon rätt att vara verksam som auktoriserad translator och övervaka verksamheten skulle inte heller passa in, utan skulle överföras på någon annan myndighet. I och med detta skulle systemet som helhet splittras. Det skulle också vara förenligt med praktiska problem att ordna examenstillfällena i sådana universitet som inte har verksamhet inom ramen för yrkesinriktad tilläggsutbildning. En modell enligt de allmänna språkexamina skulle föra med sig samma slags problem som modellen med fristående examina, och skulle också sakna de fördelar med garanterad ekonomi som är karaktäristiskt för systemet med fristående examina.

På basis av vad som ovan anförts har det bästa sättet att organisera verkställandet av systemet för auktoriserade translatorer ansetts vara i en nämnd, på samma sätt som språkexamenssystemet för statsförvaltningen. Nämnden kunde placeras i samband med un-

dervisningsministeriet eller Utbildningsstyrelsen.

Undervisningsministeriets uppgifter handlar främst om att vara en stab för statsrådet och det är därför inte ändamålsenligt att direkt ta in de auktoriserade translatorernas verksamhet i ministeriets uppgifter. Det bästa alternativet har därför ansetts vara ett arrangemang där translatorsexamensnämnden flyttas till Utbildningsstyrelsen. Redan nu sköter Utbildningsstyrelsen systemet med fristående examina för arbetslivet, systemet med allmänna språkexamina samt språkexamina för statsförvaltningen. Om translatorsexamensnämnden placerades vid Utbildningsstyrelsen skulle denna helhet kompletteras. En sådan placering skulle också erbjuda större möjligheter att ordna examensnämndens verksamhetsbetingelser.

2.3 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att lagen om auktoriserade translatorer från 1989 skall ersättas med en ny lag som har samma namn på svenska. Genom den föreslagna lagen revideras de principer som gäller villkoren för auktorisationen och dess giltighet, innehållet i examen för auktoriserade translatorer samt administrationen i anslutning till verkställandet av systemet. Genom den föreslagna lagen ändras den gällande finska benämningen från "virallinen kääntäjä" till "aukutorisoitu kääntäjä".

Den nuvarande övre åldersgränsen 70 år för rätten att vara verksam som auktoriserad translator föreslås bli struken. Rätten att vara verksam som auktoriserad translator föreslås bli tidsbestämd. Auktorisationen skall enligt förslaget beviljas för fem år. Auktorisationen skall kunna förlängas med högst fem år åt gången.

Det föreslås att verkställandet av systemet för auktoriserade translatorer reformeras så att examensverksamheten för auktoriserade translatorer placeras vid Utbildningsstyrelsen och examensnämnden för auktoriserade translatorer flyttas från forskningscentralen för de inhemska språken till Utbildningsstyrelsen. Utbildningsstyrelsen skall ha ansvaret för att administrera och utveckla examenssystemet för auktoriserade translatorer samt

tillsynen över verkställandet av examen för auktoriserade translatorer. Sammansättningen på examensnämnden för auktoriserade translatorer föreslås bli ändrad jämfört med nuläget så att utbildningsinstitutionerna inom branschen, de auktoriserade translatorerna och kunderna blir representerade i den.

Examen för auktoriserade translatorer reformeras så att examinandens förutom språkkunskaper och översättningsfärdighet i examensspråken också skall visa andra färdigheter som en auktoriserad translator behöver vid utövandet av yrket. Närmare bestämmelser om innehållet i examen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Rätten att vara verksam som auktoriserad translator skall under vissa förutsättningar kunna beviljas en person som inte har avlagt examen för auktoriserade translatorer. Villkoret är då att personen i fråga har avlagt filosofie magisterexamen eller någon annan högre högskoleexamen som innehåller studier i översättningsvetenskap omfattande minst 60 studiepoäng. Närmare bestämmelser om studierna i översättningsvetenskap skall utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser

De årliga kostnaderna för den nuvarande translatorsexamensnämnden har under de senaste åren stadigt legat kring ca 130 000 euro sammanlagt. Ca 50 000 euro av kostnaderna har täckts med examens- och intygsavgifter och resten har finansierats via statsbudgeten.

De direkta kostnadsverkningarna av propositionen väntas bli små. Kostnader tillkommer på grund av att examen för auktoriserade translatorer och praxis för bedömningen av examensuppgifterna revideras. Enligt lagförslaget skall examen för auktoriserade translatorer innehålla en ny del, som mäter de färdigheter en auktoriserad translator behöver vid utövandet av sitt yrke. Uppgifterna för de olika delarna i examen skall utarbetas och bedömas av bedömare, som införs i ett särskilt register över bedömare. Den som avlägger examen för auktoriserade translatorer skall ges information om hur bedömningsgrunderna har tillämpats på hans eller hennes

examensprestation. Införandet av den nya delen i examen och den nya praxisen vid bedömningen av examensprestationerna uppskattas öka translatorsexamensnämndens kostnader med ca 160 000—170 000 euro per år.

Kostnadsverkningarna av förändringarna uppgår således till 30 000—40 000 euro, vilket har beaktats i undervisningsministeriets förslag för statsbudgeten för 2008. Avsikten är att arrangemanget skall göras inom ramen som en intern överföring under undervisningsministeriets huvudtitel. I budgetpropositionen för 2007 har det reserverats 65 000 euro för utvecklingen av examen för auktoriserade translatorer. Arrangemanget är tänkt att bli permanent, och det ingår i undervisningsministeriets förslag för statsbudgeten för 2008.

Avsikten är att den finansiering som insamlas via examens- och intygsavgifter och finansieringen via statsbudgeten skall utgöra en lika stor andel som för närvarande. Detta innebär att den avgift som tas ut för avläggande av examen stiger från nuvarande 152 euro till uppskattningsvis ca 200—230 euro.

3.2 Konsekvenser för myndigheterna

I propositionen föreslås att translatorsexamensnämnden flyttas från forskningscentralen för de inhemska språken till Utbildningsstyrelsen. Utbildningsstyrelsen har redan för närvarande hand om systemet med fristående examina för arbetslivet, det allmänna språkexamenssystemet samt språkexamina för statsförvaltningen. Om translatorsexamensnämnden placerades vid Utbildningsstyrelsen skulle denna helhet kompletteras.

Om examensnämnden placeras i samband med Utbildningsstyrelsen skulle det innebära att den tjänsteman vid forskningscentralen för de inhemska språken som varit sekreterare för examensnämnden med uppdraget som huvudsysslå skulle flytta över i Utbildningsstyrelsens tjänst från början av 2008. Samarbetsförhandlingar har förts med sekreteraren, som har givit sitt samtycke till överföringen. Överföringen av ett årsverke från forskningscentralen för de inhemska språken till Ut-

bildningsstyrelsen har beaktats i budgetpropositionen för 2008.

Translatorsexamensnämndens mandatperiod utgår i slutet av 2007. Avsikten är att Utbildningsstyrelsen utnämner de nya medlemmarna och suppleanterna i examensnämnden för auktoriserade translatorer för den femårsperiod som inleds i början av 2008.

3.3 Samhälleliga konsekvenser

Propositionens syfte är att säkra tillgången på högklassiga auktoriserade översättningar i de officiella språken i Europeiska unionen, i invandarspråken och i centrala utomeuropeiska språk. Med att reformera examenssystemet för auktoriserade translatorer vill man främja tillgången på auktoriserade translatorer inte minst i de språk som saknat eller inte haft tillräckligt med auktoriserade translatorer. Propositionen skulle således ha en positiv effekt för medborgarna i och med att tillgången på auktoriserade översättningar blir bättre.

4 Beredningen av propositionen

4.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Riksdagen har enligt vad som relaterats ovan fäst uppmärksamhet vid behovet av effektivare tillsyn över de auktoriserade translatorernas verksamhet och vid åldersgränsen för auktoriserade translatorer. Åldersgränsen är 70 år.

Undervisningsministeriet tillsatte den 17 november 2004 en arbetsgrupp med uppgift att bereda förslag till författningar och utvecklingsåtgärder gällande examenssystemet för auktoriserade translatorer. Företrädna i arbetsgruppen var undervisningsministeriet, Utbildningsstyrelsen, forskningscentralen för de inhemska språken, translatorsexamensnämnden, universitetet, Finlands översättar- och tolkförbund samt Centralhandelskammaren. Under arbetets gång hörde arbetsgruppen ordföranden för translatorsexamensnämnden, en sakkunnig vid undervisningsministeriet, ordföranden för examenskommissionen för kontakttolk samt instanser som företräder de

auktoriserade translatorerna och deras kunder. Arbetsgruppen gav ut sin promemoria den 27 januari 2006 (undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2005:35).

Propositionen har beretts vid undervisningsministeriet i samarbete med arbetsgruppens medlemmar och Utbildningsstyrelsen. Propositionen baserar sig på arbetsgruppens förslag. I propositionen ingår dock till skillnad från vad arbetsgruppen föreslog inget förslag om att den tidsbestämda rätten att vara verksam som auktoriserad translator också skall tillämpas på en person som har beviljats rätt att vara verksam som auktoriserad translator eller som edsvuren translator innan den föreslagna lagen träder i kraft.

4.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Promemorian av arbetsgruppen för auktoriserade translatorer sändes på remiss den 2 februari 2006. Utlåtanden gavs av justitieministeriet, handels- och industriministeriet, arbetsministeriet, Utbildningsstyrelsen, forskningscentralen för de inhemska språken, minoritetsombudsmannen, magistraten i Helsingfors, Helsingfors universitet, institutionen för översättningsvetenskap vid Helsingfors universitet, Jyväskylä universitet, Uleåborgs universitet, Joensuu universitet, institutionen för interkulturell kommunikation vid Joensuu universitet, Åbo universitet, Tammerfors universitet, Åbo Akademi, Vasa universitet, Centralhandelskammaren, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto — Finlands översättar- och tolkförbund samt Translatorernas fackorganisation rf. Ett sammandrag av utlåtandena har sammanställts vid undervisningsministeriet.

Alla remissinstanser förhöll sig positivt till arbetsgruppens förslag. En reform av syste-

met med auktoriserade translatorer ansågs värd understöd och arbetsgruppens förslag motiverade. Endast förslaget om att examensnämnden för auktoriserade translatorer såsom för närvarande skall övervaka de auktoriserade translatorernas verksamhet ansågs i någon mån problematiskt. Utbildningsstyrelsen, Finlands översättar- och tolkförbund, Translatorernas fackorganisation rf och Tammerfors universitet ansåg att examensnämnden inte nödvändigtvis förmår övervaka de auktoriserade translatorernas verksamhet och föreslog att tillsynsuppgiften överförs på någon annan myndighet, exempelvis justitieministeriet. Remissinstansernas övriga utvecklingsförslag gällde preciseringar av vissa detaljer i förslagen, såsom villkoren för att förlänga rätten att vara verksam som auktoriserad translator, fastställandet av vad en auktoriserad translators yrkesskicklighet innefattar och fastställandet av studierna för en auktoriserad translator.

Trots ovannämnda remissinstansers anmärkningar föreslås i propositionen att examensnämnden för auktoriserade translatorer skall svara för tillsynen över de auktoriserade translatorernas verksamhet. Den grundläggande utgångspunkten för reformen har varit att de olika funktioner som ingår i systemet för auktoriserade translatorer inte splittras, utan att systemet bibehålls som en helhet i den föreslagna verksamhetsmiljön. Tanken med reformen är att effektivisera de auktoriserade translatorernas verksamhet. För att förverkliga detta syfte införs bestämmelser om en tidsbestämd rätt att vara verksam som auktoriserad translator. Det har bedömts att de föreslagna åtgärderna är tillräckliga för att effektivisera övervakningen av de auktoriserade translatorernas verksamhet.

Utlåtande om propositionen begärdes av dataombudsmannen. Synpunkterna i utlåtandet har beaktats i propositionen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1 kap. Tillämpningsområde

1 §. Lagens tillämpningsområde. I paragrafen definieras den verksamhet som den föreslagna lagen gäller. Enligt den skall i lagen å ena sidan föreskrivas om de förutsättningar på basis av vilka det är möjligt att få rätt att vara verksam som auktoriserad translator samt om rättens innehåll och innebörd. Å andra sidan skall i lagen föreskrivas om frågor som hänför sig till examen för auktoriserad translator och verkställandet av examen. I den föreslagna lagen föreslås den nuvarande benämningen på finska bli ändrad från "viralinen kääntäjä" till "auktorisoitu kääntäjä". På svenska kvarstår benämningen "auktoriserad translator".

2 kap. Auktorisation av translatorer samt laggilla översättningar

2 §. Behörighet för auktoriserad translator. I paragrafens 1 mom. anges förutsättningarna för att bli godkänd som auktoriserad translator. Förutsättningarna motsvarar i huvudsak de förutsättningar om vilka föreskrivs i 2 § i den gällande lagen om auktoriserade translatorer. I lagförslaget föreslås att den nuvarande åldersgränsen på 70 år för att få rätt att vara verksam som auktoriserad skall slopas, vilket innebär att också en person som har fyllt 70 skall kunna godkännas som auktoriserad translator.

En av förutsättningarna för att bli godkänd som auktoriserad translator är i regel att personen i fråga har avlagt examen för auktoriserade translatorer. I paragrafens 2 mom. föreskrivs om undantag då auktorisation kan beviljas en person utan att denna avlägger examen. Detta är möjligt när personen har avlagt en sådan filosofie magisterexamen eller någon annan högre högskoleexamen som innehåller studier i översättningsvetenskap omfattande minst 60 studiepoäng. Närmare bestämmelser om studier i översättningsvetenskap skall enligt förslaget utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är att ge-

nom förordning föreskriva att studierna i översättningsvetenskap skall innehålla studier i auktoriserad översättning omfattande minst sex studiepoäng.

I de fall som avses i paragrafens 2 mom. beviljas auktorisation i begränsad omfattning. Auktorisationen gäller översättning i ett språkpar som ingår i personens examen och endast till modersmålet eller det språk som han eller hon behärskar bäst (A-arbetspråk). Språkparen och arbetspråken framgår av personens examensbetyg. A-arbetspråket är antingen personens modersmål eller det språk som han eller hon behärskar bäst. De övriga språkparen är s.k. aktiva eller passiva främmande arbetspråk (B- och C-arbetspråk).

3 §. Auktorisation av translatorer. I paragrafen föreslås bestämmelser om att rätten att vara verksam som auktoriserad translator skall gälla för viss tid. Enligt paragrafens 1 mom. skall rätten att vara verksam som auktoriserad translator beviljas en person som uppfyller de villkor som anges i lagen för en tid av fem år. Auktorisationen beviljas av examensnämnden för auktoriserade translatorer på ansökan. Före auktoriseringen skall personen avge en skriftlig försäkran för auktoriserad translator.

Enligt paragrafens 2 mom. skall auktorisationen kunna förlängas på ansökan med högst fem år i sänder. Ett villkor för förlängning är för det första att den auktoriserade translatorn fortfarande uppfyller förutsättningarna i 2 §. För det andra krävs att personen har varit verksam som auktoriserad translator under auktorisationens giltighet. Då man bedömer huruvida en person har varit verksam som auktoriserad translator fästs uppmärksamheten inte så mycket vid antalet auktoriserade översättningar som vid verksamheten som auktoriserad translator som helhet. Uppmärksamhet skall då allmänt fästas vid att den auktoriserade translatorn har utfört auktoriserade översättningar och andra översättningsuppdrag och/eller att han eller hon även i övrigt har upprätthållit sin översättningsfärdighet, t.ex. genom att delta i utbildning som upprätthåller yrkeskompetensen.

Enligt paragrafens 3 mom. skall närmare bestämmelser om ansökan om och beviljande av auktorisation samt om försäkran för auktoriserad translator och hur den avges utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är att genom förordning av statsrådet föreskriva om hur rätten söks, dvs. skriftligt hos examensnämnden för auktoriserade translatorer på en blankett som examensnämnden fastställt. Till ansökan fogas information om förutsättningarna för beviljande och en försäkran för auktoriserad translator. Försäkran skall vara skriftlig och egenhändigt undertecknad av den sökande.

4 §. Intyg över auktorisation. Enligt paragrafen skall det utfärdas ett intyg över auktorisationen. I intyget nämns från vilket språk till vilket språk en auktoriserad translator har rätt att utföra översättningar i denna egenskap. En auktoriserad translators verksamhet skall inte begränsas till ett visst specialområde eller regionalt verksamhetsfält. I sak motsvarar paragrafen 3 § 2 mom. i den gällande lagen om auktoriserade translatorer.

Närmare bestämmelser om utfärdande av intyget samt dess innehåll och undertecknarna skall utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är att genom förordning föreskriva att intyget utfärdas av examensnämnden för auktoriserade translatorer och undertecknas av examensnämndens ordförande och sekreterare.

5 §. Återkallelse av auktorisation. I paragrafen föreskrivs om återkallande av auktorisationen. Enligt 3 § i lagförslaget skall auktorisation beviljas för en tid av fem år. I praktiken kan det vara möjligt att translatorn förlorar sin behörighet som auktoriserad translator innan den föreskrivna tiden löpt ut.

Enligt paragrafen kan auktorisationen återkallas, i synnerhet om translatorn inte längre uppfyller de villkor om vilka föreskrivs i 2 § 1 mom. i lagförslaget. För det andra kan auktorisationen återkallas om translatorn på något annat sätt har visat sig vara uppenbart olämplig som auktoriserad translator. Ett tecken på sådan olämplighet är t.ex. att en auktoriserad translator i denna egenskap har försökt intyga en översättnings riktighet, trots att han eller hon inte har beviljats rätt att intyga översättnings riktighet på detta sätt, eller att en auktoriserad translator konstate-

rats ha brutit mot den tystnadsplikt uppdraget förutsätter. Beslut om att återkalla auktorisationen fattas av examensnämnden för auktoriserade translatorer. Innan auktorisationen återkallas skall translatorn ges tillfälle att bli hörd. En kungörelse om att auktorisationen återkallats skall införas i den officiella tidningen. Ett beslut om återkallande är överklagbart. Bestämmelser om detta skall ingå i 22 §. I sak motsvarar paragrafen i regel 7 § 2 mom. i den gällande lagen om auktoriserade translatorer.

6 §. Laggill översättning. Enligt paragrafen skall en översättning som utförts av en auktoriserad translator, inom de gränser som det av examensnämnden utfärdade intyget anger, anses vara laggill, om den inte visas vara felaktig. En garanti för att översättningen är offentligt tillförlitlig är bl.a. de krav på behörighet för auktoriserad translator om vilka föreskrivs på annat ställe i lagförslaget samt principerna för tillsynen över en auktoriserad translators verksamhet. I sak motsvarar paragrafen 5 § i den gällande lagen om auktoriserade translatorer.

3 kap. **Examen för auktoriserade translatorer**

7 §. Examen. I paragrafen föreskrivs om examen för auktoriserade translatorer och dess innehåll. Enligt paragrafens 1 mom. skall examen bestå av två delar. I dem visas både språkkunskaper och översättningsförmåga i examensspråken samt annan förmåga som behövs vid yrkesutövningen som auktoriserad translator. Närmare bestämmelser om examen och innehållet i examens olika delar samt om ordnande av examen och godkännande av examen skall utfärdas genom förordning av statsrådet.

Avsikten är att genom förordning av statsrådet föreskriva om examen och innehållet i examens olika delar. Den del som utvisar den förmåga en auktoriserad translator behöver vid yrkesutövningen skall testa kännedomen om central yrkespraxis samt författningar och bestämmelser som gäller en auktoriserad translators uppgifter. Språkkunskaper och översättningsfärdighet utvisas i form av en översättning inom området lag och förvaltning, som är obligatorisk för alla, samt en

valfri översättning inom ett specialområde. Den nuvarande uppgiften som utvisar allmänspråklig förmåga slopas. Språkkunskaper och översättningsfärdighet visas i form av översättning från ett språk till ett annat. Såsom för närvarande skall det ena av dessa språk vara finska, svenska eller samiska.

Avsikten är att de nuvarande bestämmelserna om ordnande och godkännande av examen skall tas in en statsrådsförordning. Avsikten är att genom förordning föreskriva att examina skall ordnas minst en gång om året vid tidpunkter som examensnämnden för auktoriserade translatorer fastställer. Examenstillfällen skall ordnas i olika delar av landet på de orter som examensnämnden för auktoriserade translatorer bestämmer. Examina skall godkännas av examensnämnden för auktoriserade translatorer. Ett villkor för att examen godkänns är att både delarna i examen har fullgjorts med godkänt resultat vid samma provtillfälle. Examina skall bedömas enligt bedömningsskalan godkänd / underkänd.

Enligt paragrafens 2 mom. skall det utarbetas grunder för examen för auktoriserade translatorer. Beslut om examensgrunderna skall enligt 3 mom. fattas av Utbildningsstyrelsen sedan examensnämnden för auktoriserade translatorer har givit sitt utlåtande i saken. Utbildningsstyrelsen skall också besluta om examensspråken och från vilket språk till vilket språk översättning kan utföras samt om examensuppgifterna.

I paragrafens 4 mom. skyddas examensbenämningen auktoriserad translator. Examensnämningen auktoriserad translator får användas endast för en examen som avses i denna paragraf.

8 §. Intyg. Enligt paragrafen skall det utfärdas ett intyg för examinandens över godkänd examen. Om prestationen är underkänd utfärdar examensnämnden ett beslut om detta för att examinandens vid behov skall kunna utnyttja de föreskrivna rättsmedlen. Närmare bestämmelser om utfärdande av intyget samt om dess innehåll och undertecknarna skall utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är att genom förordning av statsrådet föreskriva att intyget utfärdas av examensnämnden för auktoriserade translatorer och undertecknas av examensnämndens ordfö-

rande och sekreterare. Intyget skall innehålla uppgifter åtminstone om examens namn, namnet på den examensnämnd som utfärdat intyget, examinandens personuppgifter, datum för utfärdandet och bedömningsskalan.

9 §. Examensregister. Paragrafen innehåller bestämmelser om ett register över de personer som deltagit i examen för auktoriserade translatorer. Enligt paragrafen skall Utbildningsstyrelsen vara registeransvarig. För att man skall kunna följa hur examen för auktoriserade translatorer fungerar och utveckla den måste de uppgifter som gäller examensprestationerna lagras på ett ställe. Registerföringen behövs också med tanke på dem som deltagit i examen, eftersom uppgifterna i registret vid behov finns tillgängliga också i efterhand. I registret införs examinandens namn, personbeteckning, examensspråken och från vilket språk till vilket språk översättningen gjorts, examensresultatet, namnet på den som bedömt examensprestationen, tidpunkten för prestationen samt nödvändig kontaktinformation. Uppgifterna skall sparas i 30 år. I fråga om införande av uppgifter i examensregistret samt användning och utlämnande av registrerade uppgifter tillämpas bestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och personuppgiftslagen (523/1999).

4 kap. **Verkställandet av examenssystemet för auktoriserade translatorer**

10 §. Administrationen av examenssystemet för auktoriserade translatorer. Enligt paragrafen skall Utbildningsstyrelsen svara för administrationen och utvecklandet av examenssystemet för auktoriserade translatorer samt för tillsynen över verkställandet av examen för auktoriserade translatorer. Avsikten är att Utbildningsstyrelsen inom ramen för lagförslaget skall ges fullmakt att på ett övergripande sätt sköta förvaltningen och utvecklingen av examenssystemet för auktoriserade translatorer och tillsynen över verkställandet av examina.

11 §. Examensnämnden för auktoriserade translatorer. Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsättningen av examensnämnden för auktoriserade translatorer och om näm-

des sammansättning. I paragrafens 1 mom. föreslås att den nuvarande translatorsexamensnämnden skall flyttas från forskningscentralen för de inhemska språken till Utbildningsstyrelsen. Examensnämnden för auktoriserade translatorer skall tillsättas av Utbildningsstyrelsen. Examensnämnden skall såsom för närvarande tillsättas för högst fem år i sänder. Examensnämnden skall ha en ordförande, en vice ordförande och sju övriga medlemmar. För var och en av dem utses en personlig suppleant. Examensnämnden skall ha rätt att anlita sakkunniga. I fråga om examensnämndens sammansättning och längden på dess mandatperiod motsvarar de nya bestämmelserna de gällande bestämmelserna.

I paragrafens 2 mom. föreslås att medlemmarna i examensnämnden skall företräda inrättningar som ger utbildning för översättningsbranschen, yrkesverksamma auktoriserade translatorer och dem som anlitar auktoriserade translatorers tjänster. För att examen för auktoriserade translatorer skall kunna utvecklas har det ansetts ändamålsenligt att det i examensnämnden förutom sakkunskap i språk och översättning också finns företrädare för dem som beställer och anlitar auktoriserade översättningar. Examensnämndens ordförande och vice ordförande skall vara sakkunniga inom språk och översättning samt väl förtrogna med verksamheten som auktoriserad translator. En av medlemmarna och dennes personliga suppleant skall ha avlagt högre högskoleexamen i juridik. Till denna del motsvarar den nya bestämmelsen 1 § 2 mom. i gällande förordning.

Enligt paragrafens 3 mom. skall närmare bestämmelser om examensnämndens sammansättning och tillsättning samt behandlingen av ärenden i examensnämnden utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är att genom förordning av statsrådet föreskriva bl.a. om sekreterar- och byråuppgifterna i examensnämnden så att sekreterare i examensnämnden är en tjänsteman vid Utbildningsstyrelsen som denna förordnar och att sekreterar- och byråuppgifterna sköts vid Utbildningsstyrelsen som tjänsteuppdrag. Avsikten är också att genom förordning av statsrådet föreskriva bl.a. om hur examens-

nämnden sammankallas och hur den fattar beslut.

Arbetet i examensnämnden för auktoriserade translatorer påverkar auktoriserade translatorers rätt att utöva yrket. Examensnämnden utövar offentlig makt och dess beslut är förvaltningsbeslut. På behandlingen av ärenden i examensnämnden skall således bl.a. förvaltningslagen (434/2003), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003) samt språklagen (423/2003) tillämpas. Ett beslut om t.ex. beviljande eller återkallande av auktorisation samt ett beslut om godkännande eller underkännande av examen för auktoriserade translatorer skall delges enligt vad som föreskrivs om delgivning av förvaltningsbeslut i förvaltningslagen.

Enligt paragrafens 4 mom. skall Utbildningsstyrelsen besluta om arvoden till medlemmarna i examensnämnden och sakkunniga samt sköta examensnämndens betalningsrörelse, bokföring och arkiv.

12 §. Examensnämndens uppgifter. Paragrafen innehåller bestämmelser om examensnämndens uppgifter. Uppgifterna motsvarar i regel den nuvarande translatorsexamensnämndens uppgifter. Enligt paragrafens 1 mom. har examensnämnden för auktoriserade translatorer i uppgift att bevilja och återkalla auktorisationer samt utöva tillsyn över de auktoriserade translatorernas verksamhet. Examensnämnden skall också godkänna examen för auktoriserade translatorer och utfärda ett intyg över avlagd examen samt sörja för arrangemangen i anslutning till verkställandet av examen. På samma sätt som nu skall examensnämnden föra register över de personer som har auktoriserats. Examensnämnden skall dessutom kunna ta initiativ till utveckling av examenssystemet. Närmare bestämmelser om examensnämndens uppgifter skall utfärdas genom förordning av statsrådet.

Det föreslås att i paragrafens 2 mom. tas in en bestämmelse om ställningen för medlemmarna i examensnämnden. Medlemmarna handlar under tjänsteansvar. Vid skötseln av uppgifterna utövar examensnämnden offentlig makt. Det föreslås därför att innehållet i

tjänsteansvaret preciseras så att det omfattar straffrättsligt tjänsteansvar.

13 §. *Bedömare av examina.* Paragrafen innehåller bestämmelser om bedömare. Enligt paragrafens 1 mom. har bedömarna i uppgift att utarbeta och bedöma examensuppgifterna i examen för auktoriserade translatorer. Bedömarna utses av Utbildningsstyrelsen på ansökan.

Enligt paragrafens 2 mom. skall bestämmelser om bedömarnas behörighet utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är att genom förordning av statsrådet föreskriva att en bedömare skall ha lämplig högre högskoleexamen och tillräckliga kunskaper i språket i fråga. Avsikten är också att förutsätta att personen har deltagit i av Utbildningsstyrelsen godkänd utbildning för bedömare. För att kunna vara verksam som bedömare måste personen i fråga vara antecknad i det register över bedömare om vilket föreskrivs i 14 §

Det föreslås att i paragrafens 3 mom. tas in en hänvisningsbestämmelse till bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar i strafflagens 40 kap. I likhet med medlemmarna i examensnämnden utövar också bedömarna offentlig makt, och det föreslås därför att innehållet i tjänsteansvaret preciseras så att det omfattar straffrättsligt tjänsteansvar.

Enligt paragrafens 4 mom. fattar Utbildningsstyrelsen beslut om bedömarnas arvoden.

14 §. *Register över bedömare.* Paragrafen innehåller bestämmelser om förande av ett register över bedömare, om ändamålet med registret och vilka uppgifter som införs i registret och hur de sparas. Enligt paragrafens 1 mom. skall Utbildningsstyrelsen vara registeransvarig. Syftet med registret är att trygga en så enhetlig nivå som möjligt när det gäller bedömningen av examensprestationerna. Ett annat ändamål är i praktiken att med hjälp av registret hitta det antal bedömare som behövs vid varje enskilt tillfälle.

I registret över bedömare införs enligt paragrafens 2 mom. följande uppgifter: namn, personbeteckning och kontaktinformation samt uppgifter om i vilket eller vilka språk bedömaren har rätt att bedöma examensprestationer. Bedömaren är skyldig att meddela

ovannämnda uppgifter om sig själv för anteckning i registret. För att kunna vara verksam som bedömare måste personen i fråga vara antecknad i registret över bedömare.

Enligt paragrafens 3 mom. antecknas en bedömare i registret för fem år. Anteckningen kan förnyas på ansökan. En förutsättning för detta är att bedömaren alltfjämt är behörig och att han eller hon upprätthållit sin bedömningsfärdighet i praktiken. Om väsentliga brister eller försummelser framkommer i de bedömningar som bedömaren gör, skall Utbildningsstyrelsen ha möjlighet att stryka anteckningen ur registret. Innan anteckningen stryks bör Utbildningsstyrelsen höra bedömaren. Enligt 29 § i personuppgiftslagen har också bedömaren rätt att be att få uppgifterna om honom eller henne utplånade ur registret över bedömare innan tiden på fem år utgår, om han eller hon av någon anledning inte längre fungerar som bedömare. I fråga om införande av uppgifter i registret över bedömare samt användning och utlämnande av registrerade uppgifter tillämpas bestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och personuppgiftslagen.

5 kap. Särskilda bestämmelser

15 §. *Register över auktoriserade translatorer.* Paragrafen innehåller bestämmelser om förande av registret över auktoriserade translatorer, ändamålet med registret och vilka uppgifter som införs där. Registeransvarig är examensnämnden för auktoriserade translatorer. Syftet med registret är att utöva tillsyn över de auktoriserade translatorernas verksamhet. Registret skall också utnyttjas vid förlängning av auktorisation. Avsikten är att examensnämnden för auktoriserade translatorer på basis av de uppgifter om finns i registret skall sända blanketter för ansökan om fortsatt auktorisation samt anvisningar till de auktoriserade translatorer vars auktorisation håller på att upphöra.

I registret införs följande uppgifter: den auktoriserade translatorns namn, personbeteckning och adress samt uppgifter om från vilket språk till vilket språk han eller hon är auktoriserad att utföra översättningar. I fråga om införande av uppgifter i registret samt användning och utlämnande av registrerade

uppgifter tillämpas bestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och personuppgiftslagen. Uppgifterna i registret skall sparas så länge auktorisationen är i kraft. Enligt paragrafen skall uppgifterna avföras från registret utan obefogat dröjsmål och senast 2 månader efter det att auktorisationen har upphört eller återkallats.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om en möjlighet för examensnämnden för auktoriserade translatorer att lägga ut vissa av de personuppgifter som ingår i registret på examensnämndens webbplats. Eftersom en sådan åtgärd i sak kan betraktas som elektroniskt utlämnande av personuppgifter, har det ansetts ändamålsenligt att ta in en bestämmelse om detta i paragrafen. Enligt momentet kan examensnämnden på sin webbplats publicera uppgifter om en auktoriserad translators namn och boningskommun samt från vilket språk till vilket språk han eller hon är auktoriserad att utföra översättningar. Translatorsn skall dock ha rätt att förbjuda publiceringen av någon av de uppgifter eller samtliga uppgifter som nämns i momentet.

16 §. Anmälan om ändringar i uppgifterna. I paragrafen föreskrivs om en auktoriserad translators skyldighet att informera examensnämnden för auktoriserade translatorer om väsentliga förändringar i förutsättningarna att vara verksam som auktoriserad translator och i andra förhållanden som inverkar på detta. En auktoriserad translator skall enligt paragrafen meddela examensnämnden om han eller hon inte längre uppfyller villkoren för en auktoriserad translator, t.ex. i fråga om hemkommun eller stadigvarande boningsort. Anmälningsskyldigheten gäller också situationer då en auktoriserad translator flyttar till en annan ort eller helt upphör med sin verksamhet. Ändringar måste anmälas utan dröjsmål. I praktiken betyder detta att en anmälan bör göras senast inom en månad efter att ändringen ägt rum. Bestämmelsen är nödvändig för att det skall vara möjligt att ordna tillsynen över de auktoriserade translatorernas verksamhet.

17 §. Avgifter. Enligt paragrafen tas det för deltagande i examen för auktoriserade translatorer och för auktorisation ut en avgift, vars storlek slås fast genom förordning av undervisningsministeriet. Bestämmelsen motsvarar

ministeriets nuvarande behörighet att besluta om avgifter. Avgifterna skall basera sig på avgifter för offentlighetsrättsliga prestationer enligt vad som bestäms i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Avsikten är att avgifterna skall motsvara prestationernas självkostnadsvärde. Utbildningsstyrelsen skall i sin helhet sörja för examenssystemets betalningsrörelse.

18 §. Användning av benämningen auktoriserad translator. I paragrafen föreskrivs om skydd för yrkesbenämningen auktoriserad translator. Enligt lagförslagets 6 § förmodas ett översättningsarbete som utförts av en auktoriserad translator vara korrekt. Enligt 19 § i förslaget har en auktoriserad translator tystnadsplikt. En auktoriserad translators verksamhet skall övervakas av examensnämnden för auktoriserade translatorer. Av dessa skäl är det befogat att benämningen auktoriserad translator får användas endast av den som har auktoriserats på det sätt som avses i lagförslaget. Paragrafen motsvarar i sak 1 § 2 mom. i den gällande lagen om auktoriserade translatorer.

19 §. Tystnadsplikt. Det föreslås att i lagen tas in en bestämmelse om en auktoriserad translators tystnadsplikt. I samband med översättningsuppdrag kan en auktoriserad translator få kännedom om yrkes- och affärshemligheter samt andra sekretessbelagda omständigheter. Av denna anledning behövs bestämmelser om tystnadsplikt. I sak motsvarar bestämmelsen 6 § i den gällande lagen. Bestämmelser om straff för brott mot tystnadsplikten skall ingå i 23 §.

20 §. Anmälningsplikt för domstolarna. I paragrafen föreskrivs om en domstols skyldighet att informera examensnämnden för auktoriserade translatorer om utslag som gäller auktoriserade translatorer. Paragrafen motsvarar i sak 21 § i den gällande förordningen om auktoriserade translatorer.

21 §. Examinandens rättsskydd. Den som avlägger examen för auktoriserade translatorer skall informeras om hur bedömningsgrunderna har tillämpats på hans eller hennes examensprestation.

Ändring i bedömningen av en examen får inte sökas genom besvär. Bedömningen av examen gäller inte individens lagstadgade rättigheter eller skyldigheter, utan avläggan-

de av examen ger personen en fördel. Det är således inte fråga om ett sådant beslut om individens rättigheter eller skyldigheter som avses i 21 § 1 mom. i grundlagen och som skall bli behandlat vid domstol. Den som blivit underkänd i examen skall dock ha rätt att yrka rättelse. Rättelse yrkas hos examensnämnden för auktoriserade translatorer. Rättelseyrkandet skall tillställas examensnämnden inom 30 dagar från den tidpunkt då personen har tagit del av beslutet. I sak motsvarar bestämmelsen 9 § 2 mom. i den gällande lagen om auktoriserade translatorer.

I paragrafens 3 mom. skall föreskrivas om behandlingen av rättelseyrkanden i examensnämnden för auktoriserade translatorer. Enligt den skall Utbildningsstyrelsen för behandlingen av rättelseyrkanden i examensnämnden utse en tillfällig medlem. Denna skall ha särskild kunskap i de språk som avses i rättelseyrkandet. Ändring i ett beslut med anledning av rättelseyrkande kan inte sökas genom besvär.

22 §. Ändringssökande. Enligt paragrafen skall ett beslut som gäller auktorisation eller dess återkallande kunna överklagas. Ändring söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen. I praktiken överklagas beslut hos den förvaltningsdomstol inom vars domkrets den sökandes hemkommun är belägen. Bestämmelsen motsvarar 9 § 1 mom. i den gällande lagen om auktoriserade translatorer.

23 §. Straffbestämmelser. Paragrafen innehåller straffbestämmelser om missbruk av benämningen auktoriserad translator och om brott mot tystnadsplikten. Paragrafen motsvarar i sak bestämmelserna i 10 § i den gällande lagen om auktoriserade translatorer.

6 kap. **Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**

24 §. Ikraftträdande. Paragrafens 1 mom. innehåller en normal ikraftträdandebestämmelse.

Genom lagen upphävs enligt paragrafens 2 mom. lagen om auktoriserade translatorer jämte ändringar.

Enligt paragrafens 3 mom. kan åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter vidtas innan lagen träder i kraft. Avsikten är bl.a. att starta beredningen av en reform av

innehållet i examen för auktoriserade translatorer och av tillsättandet av examensnämnden för auktoriserade translatorer.

25 §. Övergångsbestämmelser. Paragrafen innehåller övergångsbestämmelser. Enligt paragrafens 1 mom. skall den rätt att vara verksam som auktoriserad translator som baserar sig på nuvarande lagstiftning som sådan förbli i kraft i fem år från den nya lagens ikraftträdande. Enligt momentet skall rätten vara i kraft oavsett översättarens ålder. Syftet med bestämmelsen är att benämningen (på finska "virallinen kääntäjä") inte längre skall användas efter den fem år långa övergångsperioden, som bör anses skäligen. Om en person med denna benämning vill fortsätta efter övergångsperioden skall han eller hon på det sätt som anges i paragrafens 2 mom. ansöka om rätt att vara verksam som auktoriserad translator.

Enligt paragrafens 2 mom. skall de som för närvarande har rätt att vara verksamma som auktoriserade translatorer på ansökan kunna få rätt att vara verksamma som auktoriserade translatorer. Av dem krävs ingen sådan examen eller försäkran som ingår i lagförslaget. De skall däremot vara kända för tillförlitlighet, ha uppnått myndighetsåldern, inte ha förklarats omyndiga och ha hemkommun i Finland eller vara fast bosatta i en medlemsstat i Europeiska unionen eller i någon annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. De som inte längre uppfyller dessa förutsättningar kan fräntas rätten att vara verksamma som auktoriserade translatorer.

På en auktoriserad translator som enligt paragrafens 2 mom. ansöker om rätt att vara verksam som auktoriserad translator tillämpas inte bestämmelsen i 3 § om tidsbegränsad rätt att vara verksam som auktoriserad translator. En rätt som har beviljats med stöd av 2 mom. skall gälla utan övre åldersgräns. Intyget över rätt att vara verksam som auktoriserad translator skall i dessa fall ges avgiftsfritt.

För att examenssystemet för auktoriserade translatorer skall fungera är det viktigt att systemet kommer igång så effektivt som möjligt med start den 1 januari 2008. Detta förutsätter bl.a. att examensgrunderna för auktoriserad translator bereds i god tid. Den nuva-

rande translatorsexamensnämnden bör därför vid behov innan examensnämnden för auktoriserade translatorer tillsätts kunna ge utlåtanden t.ex. om examensgrunderna. Det föreslås att en bestämmelse om detta tas in i paragrafens 3 mom.

Enligt paragrafens 4 mom. skall den förteckning över auktoriserade translatorer som förts av translatorsexamensnämnden utgöra en del av registret över auktoriserade translatorer.

Enligt paragrafens 5 mom. skall en hänvisning i någon annan lag eller förordning till den lag om auktoriserade translatorer som upphävs och den benämning som avses där efter den föreslagna lagens ikraftträdande avse en hänvisning till den föreslagna lagen och den benämning som avses där.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

I propositionen föreslås att rätten att vara verksam som auktoriserad translator på vissa villkor skall kunna beviljas en person som inte har avlagt examen för auktoriserad translator. Villkoret är då att personen har avlagt filosofie magisterexamen eller någon annan högre högskoleexamen som innehåller studier i översättningsvetenskap omfattande minst 60 studiepoäng. Avsikten är att genom förordning av statsrådet föreskriva om studierna i översättningsvetenskap så att studierna bör innehålla studier för auktoriserad översättning omfattande minst sex studiepoäng.

Avsikten är att genom förordning av statsrådet utfärda bestämmelser om innehållet i

examen för auktoriserade translatorer. Den del som utvisar den förmåga en auktoriserad translator behöver vid yrkesutövningen skall testa kännedomen om central yrkespraxis samt om författningar och bestämmelser om en auktoriserad translators uppgifter. Språkkunskaper och översättningsfärdighet utvisas i form av en översättning inom området lag och förvaltning, som är obligatorisk för alla, samt en valfri översättning inom ett specialområde. Den nuvarande uppgiften som utvisar allmänspråklig förmåga slopas. Avsikten är också att i förordningen ta in de nuvarande bestämmelserna om ordnande och godkännande av examen.

Det föreslås att närmare bestämmelser om sammansättningen på och tillsättningen av examensnämnden för auktoriserade translatorer, behandlingen av ärenden i examensnämnden samt om examensnämndens uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är också att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om behörigheten för den som fungerar som bedömare, förfarandet i samband med ansökan om och beviljande av auktorisation samt om intygen och deras innehåll.

3 Ikraftträdande

Lagen om auktoriserade translatorer föreslås träda i kraft den 1 januari 2008.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om auktoriserade translatorer

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Tillämpningsområde

1 §

Lagens tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om rätten att vara verksam som auktoriserad translator och om examenssystemet för auktoriserade translatorer.

2 kap.

Auktorisation av translatorer samt laggilla översättningar

2 §

Behörighet för auktoriserad translator

Som auktoriserad translator kan godkännas en för tillförlitlighet känd person som har uppnått myndighetsåldern och som

- 1) inte har förklarats omyndig,
- 2) har hemkommun i Finland enligt lagen om hemkommun (201/1994) eller som är stadigvarande bosatt i en medlemsstat i Europeiska unionen eller i någon annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, och som

3) har godkänts i den examen för auktoriserade translatorer som avses i denna lag.

Examen enligt 1 mom. 3 punkten krävs inte av en person som har avlagt filosofie magisterexamen eller någon annan högre högskoleexamen som innehåller studier i översättningsvetenskap omfattande minst 60 studiepoäng, om denna person ansöker om rätt att göra översättningar som auktoriserad translator utgående från ett språkpar som ingår i examen enbart till sitt modersmål eller till det språk han eller hon behärskar bäst (A-arbetspråk). Närmare bestämmelser om studierna i översättningsvetenskap utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 §

Auktorisation av translatorer

Rätt att vara verksam som auktoriserad translator beviljas för en tid av fem år en person som uppfyller villkoren i 2 §. Före auktoriseringen skall personen avge en skriftlig försäkran för auktoriserad translator.

En auktorisation kan på ansökan förlängas med högst fem år i sänder, om sökanden under auktorisationens giltighet har varit verksam som auktoriserad translator och fortfarande uppfyller villkoren i 2 §.

Närmare bestämmelser om ansökan om och beviljande av auktorisation samt om försäkran för auktoriserad translator och hur den

avges utfärdas genom förordning av statsrådet.

4 §

Intyg över auktorisation

Över auktorisation av en translator utfärdas ett intyg, där det nämns från vilket språk till vilket språk översättaren har rätt att utföra översättningar i egenskap av auktoriserad translator. Närmare bestämmelser om utfärdandet av intyget samt dess innehåll och undertecknarna utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 §

Återkallelse av auktorisation

Om en auktoriserad translator inte längre uppfyller de villkor om vilka föreskrivs i denna lag eller om han eller hon på något annat sätt har visat sig vara uppenbart olämplig som auktoriserad translator, kan auktorisationen återkallas. Innan auktorisationen återkallas skall translatoren ges tillfälle att bli hörd. Ett beslut om återkallande skall utan dröjsmål kungöras i den officiella tidningen.

6 §

Laggill översättning

En översättning som utförts av en auktoriserad translator är laggill, om den inte visas vara felaktig.

3 kap.

Examen för auktoriserade translatorer

7 §

Examen

I examen för auktoriserade translatorer visas språkkunskaper och översättningsförmåga i examensspråken samt annan förmåga som en auktoriserad translator behöver vid yrkesutövningen. Närmare bestämmelser om examen och innehållet i examens olika delar

samt om ordnande av examen och godkännande av examen utfärdas genom förordning av statsrådet.

I grunderna för examen anges de språkkunskaper och den översättningsfärdighet som krävs i examen för auktoriserade translatorer, den förmåga som behövs för att vara verksam som auktoriserad translator samt på vilket sätt färdigheterna skall visas och de allmänna grunderna för bedömningen av examen.

Beslut om examensgrunderna, examensspråken och från vilket språk till vilket språk översättning kan utföras samt examensuppgifterna fattas av utbildningsstyrelsen sedan den examensnämnd som avses i 11 § givit sitt utlåtande i saken.

Benämningen examen för auktoriserade translatorer får användas endast för en examen som avses i denna paragraf.

8 §

Intyg

Över godkänd examen för auktoriserade translatorer utfärdas ett intyg. Närmare bestämmelser om utfärdande av intyget samt om dess innehåll och undertecknarna utfärdas genom förordning av statsrådet.

9 §

Examensregister

I syfte att följa hur examen för auktoriserade translatorer fungerar och för att spara uppgifter om avlagda examina finns ett register över examen för auktoriserade translatorer. Registeransvarig för examensregistret är utbildningsstyrelsen. I registret införs examinandens namn, personbeteckning, examensspråken och från vilket språk till vilket språk översättningen gjorts, examensresultatet, namnet på den som bedömt examensprestationen, tidpunkten för prestationen samt nödvändig kontaktinformation. Uppgifterna sparas i examensregistret i 30 år.

4 kap.

Verkställandet av examenssystemet för auktoriserade translatorer

10 §

Administrationn av examenssystemet för auktoriserade translatorer

Utbildningsstyrelsen svarar för administrationen och utvecklandet av examenssystemet för auktoriserade translatorer samt för tillsynen över verkställandet av examen för auktoriserade translatorer.

11 §

Examensnämnden för auktoriserade translatorer

I samband med utbildningsstyrelsen finns en examensnämnd för auktoriserade translatorer som utbildningsstyrelsen tillsätter för högst fem år i sänder. Examensnämnden har en ordförande, en vice ordförande och sju övriga medlemmar. För var och en av dem utses en personlig suppleant. Examensnämnden har rätt att anlita sakkunniga.

Medlemmarna i examensnämnden skall företräda inrättningar som ger utbildning för översättningsbranschen, yrkesverksamma auktoriserade translatorer och dem som anlitar auktoriserade translatorers tjänster. Ordföranden och vice ordföranden skall vara sakkunniga inom språk och översättning samt väl förtrodda med verksamheten som auktoriserad translator. En av medlemmarna och dennes personliga suppleant skall ha avlagt högre högskoleexamen i juridik.

Närmare bestämmelser om examensnämndens sammansättning och tillsättning samt behandlingen av ärenden i examensnämnden utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utbildningsstyrelsen beslutar om arvoden till medlemmarna i examensnämnden och sakkunniga samt sköter examensnämndens betalningsrörelse, bokföring och arkiv.

12 §

Examensnämndens uppgifter

Examensnämnden för auktoriserade translatorer har i uppgift att bevilja och återkalla auktorisationer, utöva tillsyn över de auktoriserade translatorernas verksamhet, godkänna examen och utfärda intyg över avlagd examen, sörja för arrangemangen kring verkställandet av examen för auktoriserade translatorer samt vara registeransvarig enligt vad som föreskrivs i 15 §. Nämnden kan dessutom ta initiativ till utveckling av examenssystemet. Närmare bestämmelser om examensnämndens uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

På de medlemmar i examensnämnden som sköter uppgifter som avses i 1 mom. tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar.

13 §

Bedömare av examina

För utarbetande och bedömning av uppgifterna i examen för auktoriserade translatorer utser utbildningsstyrelsen på ansökan ett behövt antal bedömare.

Bestämmelser om bedömarnas behörighet utfärdas genom förordning av statsrådet.

På bedömare som sköter uppgifter som avses i 1 mom. tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar.

Utbildningsstyrelsen fattar beslut om bedömarnas arvoden.

14 §

Register över bedömare

I syfte att trygga en enhetlig bedömning av examensprestationerna finns ett register över bedömare. Registeransvarig är utbildningsstyrelsen. En bedömare är skyldig att för anteckning i registret meddela sitt namn, sin personbeteckning, nödvändig kontaktinformation samt uppgifter om i vilket eller vilka språk han eller hon har rätt att bedöma examensprestationer.

En bedömare antecknas i registret för fem år. Anteckningen kan förnyas på ansökan förutsatt att bedömaren alltjämt har den behörighet som föreskrivs med stöd av 13 § och att bedömningsfärdigheten har upprätthållits i praktiken. Om väsentliga brister eller försummelser framkommer i bedömningarna, kan utbildningsstyrelsen efter att ha hört bedömaren stryka anteckningen före giltighetstidens utgång.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

15 §

Register över auktoriserade translatorer

För att utöva tillsyn över de auktoriserade translatorernas verksamhet och över förlängd auktorisation för examensnämnden för auktoriserade translatorer ett register. I registret över auktoriserade translatorer införs en auktoriserad translators namn, personbeteckning och adress samt uppgifter om från vilket språk till vilket språk han eller hon är auktoriserad att utföra översättningar. Uppgifterna skall avföras från registret utan obefogat dröjsmål och senast 2 månader efter det att auktorisationen har upphört eller återkallats.

Examensnämnden kan på sin webbplats publicera uppgifter om en auktoriserad translators namn, bosättningskommun samt från vilket språk till vilket språk han eller hon är auktoriserad att utföra översättningar. Translatoren har dock rätt att förbjuda att uppgifter som gäller honom eller henne själv publiceras.

16 §

Anmälan om ändringar i uppgifterna

En auktoriserad translator skall utan dröjsmål informera examensnämnden om väsentliga förändringar i förutsättningarna att vara verksam som auktoriserad translator och i andra förhållanden som inverkar på detta.

17 §

Avgifter

För deltagande i examen för auktoriserade translatorer och för auktorisation tas ut en avgift i form av en offentlighetsrättslig prestation enligt lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Närmare bestämmelser om avgiftens storlek utfärdas genom förordning av undervisningsministeriet.

18 §

Användning av benämningen auktoriserad translator

Benämningen auktoriserad translator får endast användas av den som har auktoriserats enligt denna lag.

19 §

Tystnadsplikt

En auktoriserad translator får inte för utomstående olovligen röja eller till egen fördel utnyttja vad han eller hon har fått kännedom i denna uppgift.

20 §

Anmälningsplikt för domstolarna

En domstol skall lämna ett meddelande till examensnämnden för auktoriserade translatorer om ett utslag av domstolen genom vilket någon har dömts till straff med stöd av 23 § eller genom vilket en auktoriserad translator har dömts till straff för ett brott som han eller hon har begått i egenskap av translator.

21 §

Examinandens rättsskydd

Den som avlägger examen för auktoriserade translatorer skall informeras om hur bedömningsgrunderna har tillämpats på hans eller hennes examensprestation.

I bedömningen av en examen för auktoriserade translatorer får ändring inte sökas ge-

nom besvär. Den som har blivit underkänd i examen för auktoriserade translatorer har rätt att yrka rättelse hos examensnämnden för auktoriserade translatorer. Rättelseyrkandet skall tillställas examensnämnden inom 30 dagar från den tidpunkt då den som blivit underkänd i examen har tagit del av beslutet och av hur bedömningsgrunderna tillämpats på examensprestationen.

För behandlingen av ett rättelseyrkande utser utbildningsstyrelsen i examensnämnden för auktoriserade translatorer en tillfällig medlem som skall ha särskild kunskap i de språk som avses i rättelseyrkandet. Om sökande av ändring i ett beslut med anledning av rättelseyrkande gäller vad som bestäms i första meningen i 2 mom.

22 §

Ändringssökande

Ett beslut av examensnämnden för auktoriserade translatorer som gäller auktorisation eller dess återkallande får överklagas hos förvaltningsdomstolen enligt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

23 §

Straffbestämmelser

Den som i strid med bestämmelserna i denna lag använder benämningen auktoriserad translator skall för *brott mot bestämmelserna om auktoriserade translatorer* dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

Till straff för brott mot tystnadsplikt enligt 19 § döms enligt 38 kap. 2 § 2 mom. i strafflagen (39/1889), om gärningen inte utgör brott enligt 40 kap. 5 § i strafflagen eller strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

6 kap.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

24 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen av den 23 december 1988 om auktoriserade translatorer (1148/1988) jämte ändringar.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

25 §

Övergångsbestämmelser

Sådan rätt att vara verksam som auktoriserad translator som har beviljats före denna lags ikraftträdande gäller i fem år från ikraftträdandet. På sådana personer tillämpas vad som i denna lag föreskrivs om auktoriserade translatorer. De får dock inte använda den benämning som föreskrivs i denna lag.

De som när denna lag träder i kraft har rätt att vara verksamma som auktoriserade translatorer får, utan att avlägga examen och avge försäkran, på ansökan rätt att vara verksamma som auktoriserade translatorer enligt denna lag, om de uppfyller de villkor som föreskrivs i 2 § 1 mom. 1 och 2 punkten i denna lag. På dem tillämpas inte den tidsbegränsade rätt som föreskrivs i 3 § och någon avgift för ett intyg enligt 4 § tas inte ut.

Den translatorsexamensnämnd som avses i lagen om auktoriserade translatorer fortsätter sin verksamhet och ger de utlåtande som avses i 7 § 1 mom. tills den examensnämnd som avses i 11 § har tillsatts.

Den förteckning över auktoriserade translatorer som förts av translatorsexamensnämnden utgör en del av det register över auktoriserade translatorer som anges i denna lag.

En hänvisning i någon annan lag eller förordning till den lag om auktoriserade translatorer som upphävs genom denna lag och den

benämning som avses där avser efter denna lag och den benämning som avses här.
lags ikraftträdande en hänvisning till denna _____

Helsingfors den 15 juni 2007

Republikens President

TARJA HALONEN

Undervisningsminister *Sari Sarkomaa*